

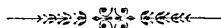
DE LISTER'SCHE BEHANDELING VAN ABSCESSEN. — Prof. w. ROSER bespreekt in het *Archiv der Heilkunde*, 1869, 2, LISTER's methode en komt tot het resultaat dat zij bij acute abscessen onnoodig is, omdat daar reeds ontbinding aanwezig is en bij chronische abscessen weinig helpen kan, omdat hier meestal eene bestaande dyscrasie de radicale genezing belet. Alleen daar, waar noch acute etterontbinding en koorts, noch eene chronische dyscrasie aanwezig is, zou zij van nut kunnen zijn, doch zijn deze gevallen zeldzaam en dan nog wel meestal kleine, niet gevaarlijke abscessen, die bijna altijd in genezing overgaan. Hij bespreekt kritisch de in den vorigen jaargang van hetzelfde tijdschrift vermelde gevallen en beweert, dat in de gunstige gevallen het nut der gevolgde methode volstrekt niet blijkt.

Het gevaar der LISTER'sche methode berust op twee omstandigheden: 1°. de etsende prikkelende werking van het carbolzuur en 2°. dat men, vertrouwend op de nieuwe wijze van behandeling, de abscessen onnoodig en vooral veel te vroeg opent. Het middel *schijnt* rationeel de toetreding der lucht te beletten, wordt overal aangeprezen; misschien is het nog beter een congestie-absces vóór de opening met een lap met de LISTER'sche carbolzure lijnoliemassa te bedekken, maar het allerbeste is zich driemaal te bedenken alvorens men een congestie-absces, een psoas- of gewrichts-absces van dien aard opent.

ROSER wacht liever jaren lang, tracht in dien tijd de constitutie te verbeteren, misschien volgt dan resorptie en verkalking of geneest het oorspronkelijk lijden, bijv. de carieuse aandoening van een wervel, zoodat dan ten laatste slechts het absces en niet meer het been- of gewrichtslijden achterblijft, terwijl hij over zijne resultaten bij zeer late opening niet klagen kan.

Als een tegenhanger tegen LISTER's methode bespreekt hij ook de leer van BUROW (*Deutsche Klinik*, 1866, n°. 24), de behandeling van amputatiestompen zonder eenig verband. BUROW's theoretische aanprijzing: vermijding van spanning en drukking en het vrij afvloeijen van bedorven wondsecreta bezorgde hem niet minder dan zijne statistiek, 3 dooden op 94 amputatiën, talrijke aanhangers. BUROW verklaart echter als zijne overtuiging, dat het meerendeel der geamputeerden aan de verbandmethode sterft, terwijl ROSER meent dat dit plaats vindt aan collapsus of aan reeds bestaande septicaemie of aan secundaire ziektevormen: pyaemie, tuberculose, spekkige degeneratie e. a., die geen van allen aan de wijze van verbinden kunnen worden toegeschreven.

A. P. F.

I N G E Z O N D E N S T U K .

IETS OVER DEN LAATSTEN: „ALGEMEENE STAAT DER VERRIGTE VACCINATIËN EN REVACCINATIËN BIJ HET LEGER, GEDURENDE HET JAAR 1868.”

Het laatste blad van dit *Tijdschrift* huisvestte — pag. 81 — den laatsten *Algemeene Staat der verrigte vaccinatiën en revaccinatiën bij het leger, gedurende het jaar 1868*, medegedeeld door den Heer Inspecteur van de Geneeskundige Dienst der Landmagt, Dr. J. J. SAS — Die *Staat* munt vooral uit door korthed, eene weldaad

toch bij statistische becijfering; maar hij zou ook in duidelijkheid uitmunten, bijaldien de Verslaggever niet de volgende *nota bene* korthedshalve onder de Aanmerkingen er bij had gevoegd: Vergelijk omtrent dezen Staat de opheldering, voorkomende in den 5den Jaargang van dit *Tijdschrift*, blz. 195. De Verslaggever zal het toch met mij eens zijn, dat de voornaamste cijfers in den Staat niet kunnen begrepen worden, wanneer men den 5den Jaargang, dat is Jaargang 1861, niet bij de hand heeft. Zonder dien Jaargang kan de lezer nimmer weten, hetgeen *a.* en *b.*, als mede 1 en 2 aanduidt. De duidelijkheid zou dus gewonnen hebben, ja niets te wenschen hebben overgelaten, bijaldien de Verslaggever goedgevonden had, de korte opheldering over te nemen. Hoe dat zij, door tusschenkomst van die opheldering weet de lezer, dat 1 aanduidt: vaccinatie of revaccinatie door middel van vaccine tusschen glaasjes, terwijl 2 te kennen geeft: vaccinatie of revaccinatie van arm op arm. Tot de rubriek *gevaccineerd a.* behooren — volgens Jaargang 1861 — die individuen, welke voor de eerste maal aan de inenting zijn onderworpen en dus *geene* lidteekenen van koepokken vertoonen.

Nu tel ik al dadelijk onder rubriek: *gevaccineerd a.* 654 kinderen van 1—5 jaar, die dus voor de eerste maal aan de inenting zijn onderworpen. Van die 654 kinderen zijn er 197 ingeënt met vaccine tusschen glaasjes en 457 van arm op arm. Van die 654 kinderen voorts zijn er 108 *zonder gevolg* gevaccineerd, dat wil zeggen volgens Jaargang 1861, zonder *eenig* gevolg. Van die 108 komen er 95 mislukkingen op de 197 kinderen, die door vaccine tusschen glaasjes zijn ingeënt, dat is ruim 48 pCt. terwijl de overige 13 vruchteloze gevallen op de 457 kinderen komen, die van arm op arm gevaccineerd zijn, dat is bijna 3 pCt.

Dit verschil nu van uitwerking in dien voor vaccinatie geschiksten leeftijd is verbazend groot, tusschen 48 pCt. en 3 pCt. — Om dergelijke reden wordt reeds in Jaargang 1861 melding gemaakt — toen dit onderscheid derhalve ook bestond —, dat door den Heer Inspecteur aangedrongen wordt op het zoo veel mogelijk verrigten der vaccinatiën, en vooral der revaccinatiën, door middel van stof genomen van arm op arm — bij circulaire van 17 Augustus 1859. — In weêrwil evenwel van dienaandring, vooral bij revaccinatiën, en van den slechten uitslag zijn er niettemin in 1868 bij de Landmagt, volgens den *Algemeene Staat*, 1947 Officieren, Onder-Officieren, manschappen, vrouwen en kinderen door middel van vaccine tusschen glaasjes *gerevaccineerd*, waaronder zelfs 13 individuen, bij wie èn likteekenen van koepokken èn likteekenen van pokken vóór de kunstbewerking werden waargenomen — *gerevaccineerd b.* volgens Jaargang 1861. — Die 13 revaccinatiën zijn dan ook alle volkomen mislukt, terwijl er daarentegen van de 119 personen *met likteekenen van pokken en koepokken* — opmerkenswaardig genoeg — die *van den arm* nog eens werden ingeënt, 10 met *volkomen gevolg* en 31 met *onvolkomen gevolg* werden gerevaccineerd; de overige 78 *zonder gevolg*.

Ik heb met voorbedachten rade de beide uitersten uit den Algemeene Staat genomen, namelijk de vaccinatiën bij ongerepte kinderen van 1—5 jaar, en de revaccinatiën bij personen, die èn likteekenen van koepokken èn likteekenen van pokken reeds vertoonden. Het verschil blijft even groot tusschen arm-op-arm-inenting en glaasjes-vaccinatie, gelijk dan ook hetzelfde — plus minus — blijkt uit de overige cijfers van den Algemeene Staat. — Het resultaat dus komt daarop neder, dat glaasjes-vaccinatie, *bij gemis van gevolg*, niets of bijna niets bewijst voor de onvatbaarheid der individuen. — De Vaccination-Act in Engeland van 1867 zwijgt dan ook, in hare Instructie voor de Vaccinateurs, van glaasjes, en spreekt alleen van arm op arm vaccinatie en bij noodzakelijkheid slechts van ruim gechargeerde ivoren pennetjes en

haarbuisjes zonder bolletjes 1). Ook hebben Belgische en Fransche Syphilidophoben nog eene andere beschuldiging tegen de glaasjes in het midden gebragt, namelijk, dat zij door druk op de geopende pok *onreine* vaccine ligter kunnen overbrengen, — bloed (VIENNOIS), omgevend serum (DEPAUL) enz. —

Zou men mij vragen, waarom glaasjes zulke slechte resultaten geven kunnen, dan zou ik in gemoede antwoorden: zij zullen betere resultaten leveren, in de eerste plaats, wanneer men niet te veel lymphe van de pok vergt voor meerdere glaasjes. Bij het gewone glaasjes-chargéren gaat reeds van zelfs veel van de eerste vaccine verloren door den druk op de pok en de verspreiding der vaccine over de omringende huid. Eene pok kan niet meer bevatten dan haar omvang toelaat. Wat er meer uitkomt is, gelijk men weet, serum uit den omtrek, wegens de vis à tergo en de opgeheven drukking van buiten zich door de gemaakte wond uit de pok ontlastende. Wie heeft eene soortgelijke werking niet opgemerkt bij de behandeling van een vesicans? CHAUVEAU voorts heeft geleeraard, dat eene groote verdunning der vaccine eene bij ervaring gebleken onwerkzaamheid veroorzaakt wegens de spaarzaamheid der alleen werkzame vaccine-organismen. Door de drukking der beide glaasjes op elkander wordt de vaccine-laag al van zelf zeer dun, wanneer men wat spoedig en te sterk de glaasjes op elkander plakt. — In de tweede plaats behoort koepokstof tusschen glaasjes *spoedig* gebezigd te worden. Glaasjes zijn wel wat koud voor het lang behoud der vaccine-bestanddeelen. De kinderen zelfs geven dit gevoel bij de aanwending op den arm te kennen. KEBER heeft wijders gezien, dat, hoe langer de lymphe bewaard wordt, des te zeldzamer de werkdadige vaccine-korrels worden, die met den tijd geheel verdwijnen en in naald- of bundelvormige kristallisatiën overgaan, waarbij de vaccine krachteloos bleek te zijn. — HALLIER zou ze noemen *mycotrixketten* of *Pilze*, *micrococcus*-producten. —

Ofschoon ik niet het minste denkbeeld koester, om in de plaats der arm-op-arm-vaccinatie glaasjes aan te bevelen, zoo is dit soort van middel toch noodzakelijk bij verzending van vaccine. In dit geval zou ik wenschen, dat men die wijze van vervoer slechts bezigde, om eene koepok te erlangen, ten einde daarvan verder zoo veel mogelijk van arm op arm te vaccineren. — Om dit doel te bereiken, openden we eene daartoe geschikte koepok door verschillende oppervlakkige steekjes; het midden van het glaasje werd, zoo het kon, zonder de huid te raken, op de lymphe geplaatst; een paar oogenblikken werd gewacht, voordat de glaasjes op elkander werden gelegd; wij omgaven ze met een rand van goudvlies, een weinig vochtig gemaakt; we pakten ze in wat watten of flanel en een papier; we verzochten vóór het gebruik de glaasjes een oogenblik in *laauw* water te leggen en bij het gebruik de vaccine met een minimum zuiver of door gedestilleerd water verdund glycerine van het glaasje te verwijderen ter inenting. — Wij stellen vertrouwen in glycerine, omdat KÜRZ en HALLIER dit als middel ter verlevendiging van de vaccine-organismen hebben leeren kennen. — Hoe dit zij, wij verzonden op die wijze verschillende paren glaasjes en kregen, vooral vijfmaal uit het Zuiden van Duitschland, de dankbaarste bewijzen van gelukkig resultaat.

In een volgend blad van dit *Tijdschrift* zij het mij geoorloofd, iets in het midden te brengen aangaande de menigvuldige gevallen van het gelijktijdig voorkomen der likteekenen van koepokken en pokken, opgesomd wordende in den *Algemeene Staat*.

Rotterdam, 19 Februarij 1869.

Dr. BEZETH.

1) *The Vaccination-Act*, 1867; with introduction, notes and index. By ALGERNON C. BAUKE, London 1867, pag. 39.